

τὴν κεφαλὴν μου. Καὶ ἤσθάνθην τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου μου, καὶ ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον τὴν ἀγαπητὴν κεφαλὴν τῆς κεκλιμένην ἀνωθέν μου. Δὲν ἀντηλλάξαμεν λέξι, ἀλλ' ἔκυψεν ἡ μήτηρ μου καὶ μ' ἐφίλησε, καὶ ἔκλεισα πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰ ἐνθυμοῦμαι ταῦτα πάντα ὡς νὰ συνέβησαν γθές.

Ἐο πατὴρ μου εἶχε προχωρήσει εἰς συνάντησιν τῶν πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ γέροντος, τὸν ὁποῖον δὲν ἀνεγνώρισα. Ἄλλ' ἡ μήτηρ μου τὸν ἀνεγνώρισε, καὶ ἐγερωθεῖσα ἔδραμε πρὸς αὐτόν. Ἐγὼ γέρον ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του καὶ ἔσφιξεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν μητέρα μου. Ἦτο τοῦ πατρὸς τῆς ὁ ἀδελφός.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδεὶς ἡμῶν εἶχε κλαύσει. Ἐο τρόμος τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, ἡ ἀδιάκοπος κίνησις, αἱ μεταβολαὶ τῶν σκηνῶν, τὸ ἀλλεπάλληλον τῶν ἐντυπώσεων διετήρουν εἰς ἔντασιν τὸ νευρικὸν σύστημα. Ἡμεῖθα ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀπηυδημένοι, ἀλλ' ἔμενον στεγνὰ τὰ βλέφαρά μας.

Ἄλλ' εἰς τοὺς κόλπους τοῦ γέροντος κρύπτουσα τὴν κεφαλὴν ἡ τάλαινα μήτηρ μου ἀφῆθη τότε δλόκληρος εἰς τῆς λύπης τὴν κυριότητα, καὶ ἤκούοντο οἱ λυγμοὶ τῆς, καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς ἐξέσχίζον τὴν καρδίαν μου. Αἱ ἀδελφαὶ μου περιεκύκλωσαν τὴν μητέρα κλαίουσαν, ὁ δὲ πατὴρ μου ἔκρυψεν ἐντὸς τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, καὶ ἡ Ἄνδριάνα ἔδακνε τὰ δάκρυά της, καὶ ἐγὼ ἤσθάνθην τὴν καρδίαν μου ἀναβαίνουσαν εἰς τὸν λαμόν μου, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου θολούς, καὶ ἦτο γενικὸς ὁ θρήνος καὶ ὁ κοπετὸς ὑπὸ τὴν ἐλαίαν ἧτις μᾶς ἐσκίαζε.

Ἐγὼ γέρον ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κλαίουσαν εἰσέτι τὴν μητέρα μου καὶ ὑπῆγε νὰ μᾶς προμηθεύῃ τροφήν. Ἐπέστρεψε φέρων μιζύθρας· δὲν ἠδυνήθη νὰ εὔρη ἄλλο τι, οὐδ' ἐπερίσσευε τεμάχιον ἄρτου καθ' ὅλην ἐκείνην τῶν δυστυχῶν τὴν συνάθροισιν. Μετὰ τὰς μιζύθρας παρηγορήσαμεν τὴν πεινᾶν μας.

Ἐντούτοις πλοῖον δὲν ἐφαίνετο, ὁ ἄνεμος δὲν ἐκόπαζεν, ἡ θάλασσα ἦτο ἀγρία, εἰς δὲ τὸ παράλιον ἐμένομεν ἄστεγοι, ἄσιτοι, ἀπροστάτευτοι. Ἄν οἱ Τοῦρκοι ἐπῆρχοντο, ἄλλην δὲν εἶχομεν καταφυγὴν ἢ νὰ ῥιφθῶμεν ἐντὸς τῶν κυμάτων. Ἐπεριμένομεν δὲ νὰ τοὺς ἴδωμεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐμφανιζομένους. Συνεσκέφθημεν μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ ἀπεφασίσθη νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸν πλησιόχωρον χωρίον Μεστά, ὅπου νὰ καιροφυλακτῶμεν, μέχρις οὐ εὐρεθῶσιν, εἰ δυνατόν, τοῦ ἐκπατρισμοῦ τὰ μέσα. Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν καὶ πάλιν καὶ μετὰ τινων ὄρων ὁδοιπορίαν ἐφθάσαμεν κακῶς ἔχοντες εἰς Μεστά.

ΤΑ ΗΘΗ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

κατὰ τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις.

[Μετάφρασις τῆς δεσποινίδος Ἑλίτζης Σ. Σούτσου].

Ἐν πάσῃ σχεδὸν χώρα, οἱ μύρμηκες κατέχουσι μέρος τοῦ ἐδάφους, ἀνεκάθεν δὲ ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν παρατηρητῶν, ἀλλ' ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνωφελῶς. Πρῶτος ἐSwammerdam, κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ἀνεκάλυψε διὰ λεπτοτάτων ἀνατομῶν, ὅτι οἱ πτερωτοὶ μύρμηκες εἶναι ἄρρενες καὶ θήλειαι, οἱ δ' ἄπτεροι, οὐδέτεροι ἐργάται, οἱ ὁποῖοι μόνον φροντίζουσι περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινότητος. Ἐο Πέτρος Ὑβέρ, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος τούτου, παρατήρησε καὶ αὐτὸς τοὺς μύρμηκας, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἀπετέλεσαν μέχρι τινὸς τὰς μόνας ἀκριβεῖς περὶ τῶν μυρμηκῶν γνώσεις. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη ἐγένετο πρόοδος σπουδαία καὶ νέαι σελίδες προσετέθησαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν θαυμασίων ἐντόμων καὶ τῶν ἡθῶν αὐτῶν.

Πολυπληθεῖς τὸ εἶδος, οἱ μύρμηκες ὁμοιάζουσιν ἀλλήλους ὡς πρὸς τὰ κυριώτερα, καίτοι ἔχοντες ἕξεις διαφόρους. Οἱ κοινότεροι αὐτῶν, κατοικοῦντες εἰς τὰ δάση, κατασκευάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εὐρυχωρούς κατοικίας μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο ἄφθονον ὑλικόν. Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν αἱ κατοικίαι αὐταὶ φαίνονται ὡσεὶ σωροὶ ξύλων, ἀχύρων, πετραδίων καὶ σπόρων, ἐσωτερικῶς δὲ ἔχουσι δωμάτια καὶ διόδους ἀνωμάλους, παρεχούσας ὅμως εὐκόλον τὴν συγκοινωνίαν μετὰξὺ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ οἰκήματος. Τὰ ξύλα ἐστηριγμένα μετὰ μεγίστης τέχνης, καθιστῶσι τὸ ὅλον κατασκευάσμα στερεώτατον. Αἱ φωλεαὶ αὐταὶ ἔχουσι πολλὰς ὁπὰς, τὰς ὁποίας οἱ μύρμηκες κλείουσιν ἐπερχομένης τῆς νυκτὸς καὶ ὁσάκις βρέχει. Ἄλλα εἶδη μυρμηκῶν κατασκευάζουσι μέγιστα ὑπόγεια χωρὶς νὰ μεταχειρισθῶσιν ὑλικὸν ἄλλο. Ἄλλοι, ἦττον ἐπιτιθήδαιοι καὶ μικρότεροι τὸ ἀνάστημα, ἀποκαθίστανται ὑπὸ μεγάλην τινα πέτραν χρησιμεύουσιν ὡς στέγην καὶ ὀρύσσουσιν ὑπονόμους στοάς. Ἄλλοι πάλιν κατοικοῦσιν ἐντὸς ξύλων, ἐν οἷς γλύφουσι λαβύρινθον δωματίων καὶ στοῶν.

Οἱ μύρμηκες ἔχουσι ἐργαλεῖα ἀπλούστατα, σιαγόνας (mandibules) μετ' ὀλίγων ὀδόντων, διὰ τῶν ὁποίων πελεκῶσι τὸ ξύλον καὶ ζυμῶνουσι τὴν γῆν καὶ λαμβάνουσι ξένα σώματα. Αἱ σιαγόνες χρησιμεύουσι καὶ ὡς ὄπλα, εἶναι δὲ ἐνίοτε ὄπλα ἐπιφοβᾶ. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ συνεννόησις ἡ μετὰξὺ τῶν μυρμηκῶν ὑπάρχουσα περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν φωλεῶν, τῶν ἐκδρομῶν πρὸς εὐρεσιν τροφίμων, τῶν μαχῶν καὶ τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας. Συχνότατα οἱ ἐργάται ἐγγίζουσιν ἀλλήλους διὰ τῶν κερατίων καὶ πάντες οἱ παρατηρηταὶ πείθονται ὅτι συνεννοοῦνται δι' εἶδους τινος ὁμιλίας. Τῷ ὄντι,

[Ἐπειὰ συνέχεια.]

δσάκις εἰς μύρμηξ ἀπαντᾷ ἐμπόδιον ἢ ἀνακαλύπτει οὐσίαν τινὰ τῆς ἀρεσκείας του, εἰδοποιεῖ εὐθὺς τοὺς συντρόφους του, οἱ ὅποιοι ταχέως ἔρχονται.

Κατὰ τὸ ἔαρ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς φωλεαῖς ἐμὴ τὸ πλῆθος τῶν ἐργατῶν καὶ βασιλίσσαι τινες ἀπτεροι, καθότι ἀφοῦ ἀπαξ γονιμοποιηθῶσιν, ἔλκουσι τὰ πτερά αὐτῶν, τὰ ὅποια εὐκόλως πίπτουσιν· ἐν ἀνάγκῃ πράττουσι τοῦτο οἱ οὐδέτεροι. Τότε δὲ αἱ θήλειαι γεννῶσιν ὠὰ ἐντελῶς λευκά καὶ μικρότατα, τὰ ὅποια αὐξάνουσιν ἐπαισιητῶς εἰς τὸν ἀέρα. Οἱ ἐργάται συλλέγουσι καὶ τοποθετοῦσιν αὐτὰ εἰς δωμάτια χωριστά, ὅπου προσπαθοῦσι νὰ προφυλάξωσιν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ψύχους ἢ τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος. Ἐκ τούτων γεννῶνται σκώληκες (larves) σχεδὸν ἀκίνητοι, ἐν μόνον δυνάμενοι, νὰ ὑψώσιν τὴν κεφαλὴν καὶ ν' ἀνοίγωσιν τὸ στόμα ὅπως λάβωσιν τὴν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν διδομένην αὐτοῖς τροφήν. Οἱ ἐργάται εἶναι τροφοὶ ἀριστοί, διατηροῦσι τοὺς σκώληκας ἐν ἀκρᾷ καθαριότητι, δίδουσιν αὐτοῖς τὴν κατάλληλον τροφήν, μεταφέρουσιν αὐτοὺς τὸ πρῶτ' εἰς τὰ ἄνω πατώματα, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι θερμὴ καὶ τοὺς μεταφέρουσιν πάλιν κάτω ὅταν ὁ ἥλιος ᾖ πολὺ καυστικός· δὲν πράττουσι δὲ τὰ αὐτὰ καθ' ἑκάστην, ἀλλ' ὀδηγοῦνται ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιράς. Ὄταν φθάσωσιν εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀναπτύξεώς των, οἱ σκώληκες νήθουσιν μεταξῶδ' ἑξ ἑαυτῶν καὶ κλειόμενοι ἐντὸς αὐτοῦ, μεταβάλλονται εἰς νύμφας (nymphes). Οἱ ἐργάται φροντίζουσι καὶ περὶ τῶν βομβύκων καὶ σχίζουσιν αὐτοὺς ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, ὅπως ἐξέλθῃ τὸ νεογνόν. Οἱ νέοι μύρμηκες δὲν δύνανται νὰ συμμεθεζῶσιν ἀμέσως τῶν ἔργων τῆς κοινοῦτος. Οἱ γέροντες τρέφουσιν αὐτοὺς κατὰ πρῶτον, ἔπειτα δὲ τοὺς ὀδηγοῦσιν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς κοινοῦτος καὶ τοὺς διδάσκουσι τὰ τοῦ βίου. Ἡ διάρκειά τῆς ἀνατροφῆς των δὲν εἶναι γνωστή.

Ἐνθ' γεννῶνται οἱ πολυπληθεῖς ἐργάται, γεννῶνται συγχρόνως ἄρρενες καὶ θήλειαι, οἱ ὅποιοι ταχέως ἀφίπτανται καὶ τελοῦσι τοὺς γάμους των ἐν ὑπαίθρῳ. Αἱ μητέρες ὅσαι γονιμοποιηθεῖσαι δὲν ἀπομακρύνονται, μεταφέρονται πάλιν εἰς τὴν φωλεάν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν καὶ αὐξάνουσι τὸν πληθυσμόν. Ἄλλαι ὅμως παρασυρόμεναι εἰς μεγάλας ἀποστάσεις πίπτουσι χαμαὶ ἄνευ βοηθείας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ποιεῖ αὐτάς. Εἰσερχόμεναι εἰς κοιλοτήτά τινὰ ἀφίνουσι τὰ πτερά των καὶ γινόμεναι ἐργάτιδες κατασκευάζουσι μικρὰν φωλεάν, γεννῶσι δὲ ὀλίγα ὠὰ καὶ γινόμεναι μητέρες καὶ τροφοὶ συνάμα, ἀνατρέφουσιν τοὺς σκώληκας των ἐξ ὧν γίνονται ἐργάται. Οὗτοι ἐκτείνουσι τὴν κατοικίαν καὶ ἄρχονται τῶν ἀναγκαίων ἔργων. Τοῦ

λοιποῦ δὲ ἡ μήτηρ γίνεταί βασιλίσσα. Οὕτως ἰδρύνονται αἱ ἀποικίαι.

Τῶν βορειοτέρων κλιμάτων οἱ μύρμηκες τρέφονται μὲ οὐσίας ῥευστὰς καὶ ζαχαρώδεις, λείχουσι τὸ μέλι ἐπὶ τῶν ἀνθῶν καὶ ἀπορρόφωσι τὸν χυμὸν τῶν ὄπωρῶν. Ἐχόντες δὲ τὴν ιδιότητα νὰ ἐξεσέυγωσιν, ἀντλοῦσι μεγάλην ποσότητα τροφῆς ὅπως θρέψωσι τοὺς οἰκουροῦντας συντρόφους των καὶ πρὸ πάντων τοὺς σκώληκας. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ πόσον τὰ ἀγγίνοα ζωῦφια ἐπιδιώκουσι μικρὰ τινὰ κολεόπτερα, τὰ ὅποια ἀποθέτουσιν ἐνίοτε ἐπὶ φυτῶν πλησίον τῆς μυρμηκίᾳς ἢ καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Ὁ φυσιοδίφης Κάρολος Λεσπὲς παρετήρησε πρῶτος ὅτι τὰ κολεόπτερα ταῦτα μὴ δυνάμενα νὰ φάγωσι μόνα, τρέφονται ὑπὸ τῶν μυρμηκῶν, οἱ δὲ μύρμηκες τρέφουσιν τὸ ζαχαρώδες ῥευστόν, τὸ ἀπὸ τῶν ἀδένων αὐτῶν ἐκχερόμενον. Εἰς φωλεὰς ὅπου τοιαῦτα κολεόπτερα δὲν ὑπῆρχον, ὁ Λεσπὲς ἐξέριψε τινά. Οἱ μύρμηκες ἀγνοοῦντες τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐψηλάφουν καὶ ἔστρεφον αὐτὰ, ἐπὶ τέλους δὲ τὰ ἐφόνεον ὡς ἄχρηστα.

Εἶδη τινὰ στερούμενα ἐργαλείων καὶ μὴ δυνάμενα νὰ κατασκευάσωσι φωλεὰς οὐδὲ ν' ἀναθρέψωσι τοὺς σκώληκας των, ἀποκαθίστανται εἰς τὰς φωλεὰς ἄλλων εἰδῶν καὶ κυριεύουσιν τοὺς σκώληκας καὶ τὰς νύμφας αὐτῶν ὅπως προμηθευθῶσι δούλους. Οἱ ξένοι ἐργάται γεννῶνται καὶ εὐθὺς ἄρχονται ἐργαζόμενοι καὶ περιποιούμενοι τοὺς γόνους τῶν ἄλλων καὶ φέροντες τροφήν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρπαγὰς των, οἱ ὅποιοι ἀδυνατοῦντες νὰ φάγωσι μόνοι, λαμβάνουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν.

Παρὰ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, εἰς τὰ ἄδενδρα μέρη, ὅπου αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου οὐδὲν εὐρίσκουσιν ἐμπόδιον, κατοικοῦσιν ἰσχυροὶ μύρμηκες μαῦροι καὶ καστανοὶ διακρινόμενοι διὰ τοῦ πρώτου κρίκου τῆς κοιλίας, σχηματίζοντες δύο κόμβους ἀντι ἐνός, ἔχοντες δὲ μεγάλην κεφαλὴν καὶ ἰσχυρὰς σιαγόνας. Μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τοῦ εἶδους τούτου ὑπάρχουσι διαφορὰ παράδοξοι. Τινὲς ἔχουσι κεφαλὴν μικράν, ἄλλοι κεφαλὴν μεγίστην μετ' ἰσχυροτάτων σιαγόνων. Πολλοὶ φυσιοδίφαι ἐνόμισαν ὅτι ὑπάρχουσι δύο εἶδη οὐδετέρων καὶ ὅτι οἱ μὲν εἶναι στρατιῶται, οἱ δὲ ἐργάται, ἀλλ' ὁ Λεσπὲς παρετήρησεν ὅτι οἱ τε ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἐκτελοῦσι τὴν αὐτὴν ἐργασίαν καὶ συμμετέχουσιν ἐξ ἴσου τῶν μαχῶν.

Ὡς γνωστὸν, ὁ Αἰσώπος παρέστησε τὸν μύρμηκα ὡς τὸν τύπον τῆς προνοητικῆς φρονήσεως, πάντες δὲ ἐπίστευον ὅτι τὸ ἔντομον τοῦτο ἀποθηκεύει σπόρους διὰ τὸν χειμῶνα, ἀλλ' οἱ νεώτεροι παρατηρηταὶ μελετήσαντες τὰ εἶδη τῶν βορείων κλιμάτων, ἀπεφάνησαν ὅτι οἱ μύρμηκες δὲν ἀποθηκεύουσιν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ τραφῶσι μὲ οὐσίας σκληρὰς ὡς οἱ σπόροι καὶ

ὅτι ἄλλως δὲν ἔχουσι ἀνάγκη τροφίμων διὰ τὸν χειμῶνα διὰ τὸν λόγον ὅτι ναρκεῖνται ἅμα ἀρχομένου τοῦ ψύχους. Ἐσχάτως ὅμως ἀμφιβολία τινες ἐγεννήθησαν περὶ τούτου καὶ οἱ φυσιοδίφαι ἐξετάσαντες τὸ πρᾶγμα, ἐπέισθησαν ὅτι τὰ εἶδη τὰ παρὰ τὴν Μεσόγειον κατοικοῦντα ἀποθηκεύουσι πραγματικῶς, ὡς λέγει ἡ παράδοσις. Ὁ τε Κάρολος Λεσπὲς καὶ ὁ Ἄγγλος Moggridge παρετήρησαν τοὺς λεγομένους θερμιστάς μύρμηκας (*fourmis moissonneuses*) ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ καὶ ἐθαύμασαν τίνι τρόπῳ συλλέγουσι τοὺς σπόρους. Δύω φάλαγγες μυρμηκῶν βαδίζουσιν οἱ μὲν πηγαίνοντες, οἱ δὲ ἐρχόμενοι. Ἡ πρώτη φάλαγγι προχωρεῖ ταχέως καὶ ἐν τάξει, οἱ μύρμηκες δὲ φέρουσι τίποτε. Οἱ ἐρχόμενοι ἀπεναντίας βαστάζουσι βαρὺ φορτίον, ἡ δὲ πορεία αὐτῶν εἶναι δύσκολος καὶ ἀκανόνιστος. Ἐκαστος μύρμηξ κρατεῖ σπόρον ἢ ἐνίοτε μεγάλην κυψέλην ἀποκρύπτουσαν ἐντελῶς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· πολλάκις πίπτουσι, ἀλλὰ δὲν ἀποθαρρύνονται οὐδ' ἐγκαταλείπουσι τὸ φορτίον. Ὅταν οἱ σπόροι κεῖνται μακρὰν, οἱ μύρμηκες διανέμουσι τὴν ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, φυτὸν τι πλάτα ἐχόν φύλλα ἢ πέτρα, χρησιμεύουσιν ὡς προσωρινῇ ἀποθήκῃ, ὅπου οἱ μύρμηκες ἐναποθέτουσι τὸν καρπὸν· ἄλλοι τὸν λαμβάνουσι καὶ τὸν σύρουσι μέχρι τῆς ὁπῆς τῆς μυρμηκίας, ὅπου τὸν παραδίδουσιν εἰς τοὺς ἐργάτας τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν ἀποθήκευσιν. Ὅπως δὴ ποτε ἡ μετακόμισις εἶναι δύσκολος καὶ οἱ μύρμηκες προτιμῶσι, ἐν γένει, τὰ πλησίον κείμενα. Καὶ συνήθως μὲν συλλέγουσι τοὺς πεπωκότας σπόρους, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ θερίζουσι καὶ μόνον τῶν. Εἰς μύρμηξ ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ φυτοῦ, ἐκλέγει τὸ στέλεχος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι σπόροι καὶ κόπτει αὐτό· ἔπειτα δὲ καταβαίνει μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ἀπεργάζεται σὺν τὴν λείαν του. Ὅταν τὸ τοιοῦτον γῆαι δὲν δύσκολον ἢ καὶ ἀδύνατον δι' ἐν μόνον ἄτομον, ἕτερος μύρμηξ καταφθάνει καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ ἐκτελεῖται ἡ ἐργασία. Πολτάκις, ἐνῶ τινὲς τῶν μυρμηκῶν κόπτουσι τὰς κυψέλας καθήμενοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ στελέχους, ἄλλοι περιμένουσιν ὑποκάτω καὶ μετακομίζουσι τοὺς σπόρους. Ἐν τῇ νοήμονι ἐκείνῃ κοινωνίᾳ ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄτομα ἀνόητα καὶ ἀμαθῆ, μύρμηκες ἀπαίδευτοι, οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ ἐκλέγῃσι τοὺς καλοὺς σπόρους, λαμβάνουσι σώματα ἄχρηστα καὶ ἐπανερχονται ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν κατοικίαν των. Τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους ὑποδέχονται ὅπως δεῖ· ἐπιθεωρηταὶ μὴ ἀπατώμενοι εὐκόλως, ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσι τῆς μυρμηκίας ὅσον τάχιστα καὶ νὰ βίψωσι μακρὰν τὸ ἄχρηστον ἀντικείμενον.

Οἱ μύρμηκες οὗτοι οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι ὕλικου πρὸς κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς των, ὄρυσσουσιν δὲ ἀπλῶς στοὰς καὶ δωμάτια ὑπόγεια,

ἐπιφωλούμενοι ἐνίοτε ὁπῆς τινος τυχαίας καθιστώσης τὰς πρώτας αὐτῶν ἐργασίας εὐχερῆστερας. Παρὰ τὴν μυρμηκίαν, σωρὸς χῶματος, πετράδια, τεμάχια βίζων κλπ. καταδεικνύουσι τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς, ἐν δὲν κατέδειξεν ἤδη αὐτὴν ἡ ἔνθεν καθεῖσε κίνησις τῶν μυρμηκῶν. Ἐνῶ ἑκατοντάδες ἀτόμων ἀσχολοῦνται περὶ τὴν συγκομιδὴν, πλείστοι ἄλλοι τελειοποιοῦσι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φωλεᾶς, δέχονται τὸν κομιζόμενον καρπὸν καὶ ἐπισωρεύουσιν αὐτὸν ἐν ταῖς ἀποθήκαις.

Ἐν κατορθώσῃ τις ν' ἀνοίξῃ φωλεάν χωρὶς νὰ βλάψῃ αὐτήν, ἐκπλησσεταὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου. Ἐπὶ ἐκτάσεως ἐνὸς πολλάκις μέτρου, βλέπει τις μακρὰς στοὰς εὐθείας ἢ σκολιάς καὶ δωμάτια ἔχοντα διάφορα σχήματα καὶ διαφόρους διαστάσεις. Ἰσχύουσι δὲ πολλὰ πατώματα συγκοινωνοῦντα δι' ὀπῶν καθέτων. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς συγκομιδῆς, αἱ ἀποθήκαι γέμουσι σπόρων παντοίων, παρατηρεῖ δὲ τις ὅτι ἐνῶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα μέρη τῆς μυρμηκίας ὑπάρχει χῶμα ἢ πετράδια, τὸ ἔδαφος τῶν ἀποθηκῶν καλύπτουσι τεμάχια χάλικος καὶ ἄμμος καθιστῶντα αὐτὸ σχεδὸν ἀδιάβροχον.

Ἐνίοτε οἱ μύρμηκες ἐκλέγουσιν εὐθραστὸν τινα βράχον καὶ ὄρυσσουσιν ἐν αὐτῷ μετὰ θαυμασίας ὑπομονῆς στοὰς ἐχούσας πολλάκις μῆκος 20 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Περιέργον ἐφάνη εἰς τοὺς παρατηρητάς ὅτι οἱ ἐν ταῖς ἀποθήκαις εὐρισκόμενοι σπόροι δὲν βλαστάνουσι· τοῦτο ὁμῶς ἐξηγεῖται ἴσως εὐκόλως, καθότι πολλάκις βλέπομεν τοὺς μύρμηκας ἐξάγοντας τοὺς σπόρους καὶ ἐκθέτοντας αὐτοὺς εἰς τὸν ἥλιον, εἶτα δὲ μετακομίζοντας πάλιν αὐτοὺς εἰς τὰς ἀποθήκας.

Τῶν μυρμηκῶν τούτων ἡ κυριώτερα τροφή εἶναι ἄρα οἱ σπόροι παντὸς εἶδους, σίτος, βρώμη, σπόροι φυτῶν ξενικῶν σπανίων. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας τὸ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχόμενον ἄμυλον μεταβάλλεται εἰς ζάχχαριν, ἣν τρώγουσιν οἱ μύρμηκες μετ' ἐκτάκτου λαυμαργίας. Ἐπιτίθενται δὲ καὶ κατὰ τῶν σκωλήκων, ὧν ἀπορροφῶσι τὰ ὑγρά μέρη.

Παρὰ τὴν Μεσόγειον ὡς εἰς τὰ δάση τῶν βορειοτέρων κλιμάτων, βασιλεύει ἡ εἰρήνη ἢ ὁ πόλεμος. Ἐνίοτε δύο μυρμηκίαι εὐρίσκονται εἰς συνάφειαν εἴτε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ εἶδους εἴτε ὑπὸ ἄλλων εἰδῶν κατεχόμεναι. Ἐκάστης αὐτῶν ἡ εἰσοδος εἶναι ἀνεξάρτητος, δὲν ἔχουσι δὲ σχέσεις πρὸς ἀλλήλας. Καὶ συνήθως μὲν οὐδεμία γίνεται ἐχθροπραξία μεταξὺ τῶν δύο ἀποικιῶν, ἀλλ' ἐὰν συμβῆ ζημία τις οἱ μύρμηκες ἐπιτίθενται μανιωδῶς κατὰ τῶν γειτόνων ὡς νὰ ἀπέδιδον εἰς αὐτοὺς τὴν προσγενομένην βλάβην. Ὅταν αἱ δυνάμεις ἦναι ἄνιστοι, ἡ σφαγὴ γίνεται τρομερὰ, οἱ δὲ νικηταὶ συλλαμβάνουσι πολλάκις τοὺς νικηθέντας καὶ τρώγουσιν αὐτοὺς.

Ἐθαυμάσαμεν τὰ ἔργα τῶν μυρμηκῶν, τὰς φροντίδας ἃς καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῶν σκώληκων καὶ τῶν νυμφῶν, τὴν σύμποιαν, τὸν ζῆλον, τὴν ὑπομονήν, τὴν νοημοσύνην αὐτῶν, μὴ λησμονώμεν ὅμως καὶ τὰ ἐλαττώματά των. Οἱ μύρμηκες γίνονται λησταὶ ἐσάκις δύνανται νὰ ὤρσλητσωσι τὰ ὕλικά αὐτῶν συμφέροντα. Δύω φωλεαὶ μούρων μυρμηκῶν ἔκειντο πλησίον· τῆς μιᾶς ὁ πληθυσμὸς ἦτο σημαντικὸς, τῆς ἄλλης ἀπεναντίας ἀσθενέστατος. Οἱ ἰσχυρότεροι συνήπτον καθ' ἑκάστην μάχας πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους, ὧν αἱ ἀποθίκαι ἦσαν πλήρεις καὶ ἐξησθένου οὕτω διὰ συχνῶν ἐπιθέσεων τὴν κοιότητα, ἧς ἐπεθύμουν τὰ πλούτη, ἅμα δὲ ἐνόμισαν ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀπαντήσωσι μεγάλην ἀντίστασιν, εἰσέβαλον ἐξ ἐφόδου εἰς τὴν μυρμηκίαν καὶ τὴν ἐλεηλάτησαν. Οἱ τοιοῦτοι πόλεμοι διαρκοῦσιν ἐνίοτε ἐξ ἑβδομάδας. Πολλὰκι οἱ ληστευθέντες μύρμηκες ἀγωνίζονται ὅπως ἐπανακτήσωσι τὰ ἀπολεσθέντα.

Φάλαγγ μύρμηκων ἐβάδιζεν ὡς νὰ ἐπορευέτο πρὸς θερισμόν. Αἶφνης ἀπαντᾷ ἄλλους μύρμηκας φέροντας καρπὸν, εὐθύς δὲ ἐπιτίθενται καὶ ἀρπάζουσιν αὐτόν. Εἰς τὰς μάχας, οἱ μύρμηκες προσπαθοῦσι νὰ λάβωσι τοὺς ἀντιπάλους των ἀπὸ τῶν κερατίων, ὥστε οἱ φέροντες φορτίον δυσκόλως ἀμύνονται.

Πραιομένης τῆς συγκομιδῆς πᾶσα ἐχθροπραξία παύει, ἐπερχομένης δὲ τῆς εἰρήνης, οἱ κοινοὶ τῆς αἰ ὑπὸ τοῦ πολέμου πτωχυνθεῖσαι, ἐπανορθοῦσι τὰς ζυμίας· ἄλλαι ἐξηφανίσθησαν ἐντελῶς, αἱ δὲ φωλεαὶ αὐτῶν ἔμειναν κεναί.

Εἰς τὰ προσήλια μέρη πληθουσιν οἱ σαῦροι, οἱ ὅποιοι ἀγαπῶσι ὑπερβολικῶς τοὺς ἄρρηνες καὶ θήλεις μύρμηκας, δὲν ἐγγίζουσιν ὅμως τοὺς οὐδετέρους. Τούτους ὑπερασπίζει ἴσως βαρεῖά τις ὁσμὴ ἢ ἀτμὸς μυρμηκικοῦ ὀξέος, ὃν ἐκτοξεύουσιν ὅπως ἀπομακρύνωσι τὸν ἐχθρόν. Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ἄρρηνες καὶ οἱ θήλειες ἀφίπτανται τῆς μυρμηκιάς, οἱ σαῦροι καιροφυλακτοῦσιν, ἀλλ' οἱ ἐργάται ἐπαγρυπνοῦσι περιστοιχιζόντες, ὡς ἀληθεῖς σωματοφύλακες, τὰ πτερωτὰ ἄτομα μέχρι οὗ δυνηθῶσι νὰ πετάξωσι.

Καίτοι ἐν ἐλευθερίᾳ μόνον τὰ ὄντα ἀναπτύσσουσιν ὅλην αὐτῶν τὴν νοημοσύνην, ὁ παρατηρητὴς πρέπει νὰ μελετήσῃ αὐτὰ καὶ αἰχμάλωτα ὅπως ἐνοήσῃ καλλίτερον τὰ ἦθη καὶ τὰς ιδιότητας αὐτῶν. Ὁ Moggridge θελήσας νὰ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς θεριστὰς μύρμηκας, ἔθεσε δύο φωλεὰς ἐντὸς ὑαλίνων κλωβίων ἐχόντων διάστρωσιν χώματος καὶ ἐφόδιον τροφίμων. Ἐν τῇ μιᾷ φωλεᾷ, οὐδεμία ὑπῆρχε γόνιμος θήλεια οὐδὲ σκώληκες, οἱ δὲ μύρμηκες ἐφαίνοντο δυστυχεῖς καὶ προσεπάθουν νὰ φύγωσιν, ἀπέθνησκον δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀφθονίας. Πάντη διάφορος ἦτο ἡ ὄψις τῆς ἐτέρας φωλεᾶς, ἐν ἣ ὑπῆρχε μία βασίλισσα καὶ πολυάριθμοι

σκώληκες. Μετὰ θαυμασίας δραστηριότητος οἱ ἐργάται ἤρχισαν νὰ ὀρύσσωσι στοὰς ἐν τῷ χώματι. Ἐντὸς ἐξ ὥρων ἤνοιξαν ὀκτώ ὀπάς, τὴν δὲ πρῶταν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἢ ἕκτασις τῶν ὀρυγμάτων ἦτο μεγίστη· οἱ ἐργάται εἶχον ἐργασθῆ δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ἀποῦ ἐτελείωσαν τὴν κυριωτέραν ἐργασίαν, διήγαγον πολλὰς ἡμέρας χρίοντες τοὺς τοίχους καὶ διευθετοῦντες τὰ δωμάτια τὰ διὰ τοὺς σκώληκας ὠρισμένα καὶ στερεοῦντες τοὺς τοίχους τῶν ἀποθηκῶν. Αἱ ὀπαὶ ἐκλείσθησαν κατ' ὀλίγον καὶ ἔμεινε μόνον μία. Τοὺς παρατεθέντας σπόρους συνέλεξαν οἱ μύρμηκες ὡς συνήθως καὶ ἀπεθήκευσαν ἐν τοῖς ὑπογείοις. Τότε εἶδεν ὁ Moggridge πῶς κόπτουσιν οἱ μύρμηκες τὰς ἐν τῇ μυρμηκίᾳ τυχόν εὐρισκομένας ρίζας. Δύω μύρμηκες συμπάττουσιν, ὁ εἰς ἔλκει τὸ ἄκρον τῆς ρίζης, ὁ ἕτερος τρώγει τὰς ἴνας ἕως οὗ ἐκκοπῆ ἐντελῶς ἡ ρίζα. Ἐξῶ τῆς φωλεᾶς ἐπεσωρεύθησαν ὡς πάντοτε οἱ φλοιοὶ τῶν σπόρων, τὰ τεμάχια τῶν ριζῶν καὶ ἐν γένει πάντα τὰ συντρίμματα.

Ἐν τῷ ὑαλίνῳ κλωβίῳ εἶχε τεθῆ ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος, πολλάκις δὲ οἱ μύρμηκες ἐῤῥιπτον ἐν αὐτῷ τοὺς νοσοῦντας ἢ τοὺς ἀποθνήσκοντας, τοῦτο δὲ ἄρα γε ἵνα ἀπαλλαγῶσι ταχύτερον ὄντων ἀχρήστων ἢ ἵνα θεραπεύσωσιν αὐτά; Δύσκολον ν' ἀποφανθῆ τις. Ὅπωςδὴποτε οἱ ἄρρῶστοι ἐξωγοῦντο ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ λουτροῦ καὶ θερμαινόμενοι εἰς τὸν ἥλιον ἀνέκτων τὴν προτέραν ῥώμην. Τὴν ἐσπέραν οἱ μύρμηκες ἐλκυόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός τοῦ λύχνου, ἐξήρχοντο τῆς φωλεᾶς των, τότε δὲ ὁ παρατηρητὴς παρεύρισκετο εἰς τὸ δεῖπνον αὐτῶν. Ἐν γένει πολλοὶ ὁμοῦ μύρμηκες τρώγουσιν ἕνα σπόρον εἰσάγοντες εἰς τὸ στόμα διὰ τῶν κερατίων μόρια θρεπτικῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν ἀποσπῶσι διὰ τῶν σιαγόνων.

*Ἐπειὰ τὸ τέλος.

EMILE BLANCHARD.

Ἡ ἐπομένη διήγησις, ἣν ἐρανίζομεθα ἐκ τοῦ «Ἀττικῶ Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1879», ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ βίου καθηγητοῦ Βλαδιμήρου Δαβίδου «Ὀδοιπορικαὶ σημειώσεις γραφεῖσαι κατὰ τὴν ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις, τῇ Ἑλλάδι, Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Τουρκίᾳ κατὰ τὸ 1835 διαμονὴ μου». Ἡ μετάφρασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Α. Παλαιολόγου. Σ. τ. Δ.

ΑΙ ΛΟΗΝΑΙ ΠΡΟ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΤΩΝ¹

...Εὐρισκόμεθα ἡδὴ ἐν τῇ Ὀδῷ Ἐρμού¹ παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ βαυαρικοῦ καφενεῖου,² ὃ ἐστὶν ἐν μέσαις Ἀθήναις! Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐρέθη οἰκημα ἐν τῇ Ὀδῷ Ἐρμού, ἐνθα μόλις δέκα, ἂν μὴ σφάλω, οἰκίαι ὑπάρχουσι, διὰ τοῦτο ἐξηκολουθήσαμεν ὀδεύοντες, καὶ μετ' οὐ πολὺ εὐρέθημεν ἐν μέσῳ πτωχῶν οἰκῶν ἐκτισμένων ἀναμιξῆ ἐκ λίθων καὶ πηλοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ

1 Οἱ ἐν τῷ κειμένῳ ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὰς ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου σημειώσεις τοῦ ἐκδότου τοῦ «Ἀττικῶ Ἡμερολογίου.»

οἰκῆμά μου, ἐν ᾧ κατεκλείσθην ὅπως ἀναπαυθῶ μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον ἔδοιορίαν.

Ἴδου ἤδη εὐρίσχομαι ἐν Ἀθήναις θαυμάζων τὰ ἐνδοξα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος καὶ τὴν ἐνδειαν τῆς συγχρόνου πόλεως. Μείζονα ἀντίθεσιν οὐδαμῶς δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νέας πόλεως σύγκειται ἐκ κακῶς ἐκτισμένων οἰκιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων οὔτε λεωφόροι ὑπάρχουσιν ἔτι, οὔτε φανοί, οὔτε ἀμαξαί, ἐν ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν δυνάμενον νά σ' ἐνθυμίῃσθι ὅτι ζῆς ἐν πρωτεύουσῃ καὶ τοῦλάχιστον ἐν ἀπλῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλει. Εὐρομεν ὅμως λευκὸν ἄρτον, ἀρκούντως καλὸν οἶκον, κλίνην κλπ., πάντα δὲ ταῦτα μετὰ τὰς πολυχρονίους ἡμῶν στερήσεις ἀνέμνησαν ἡμᾶς τὴν Εὐρώπην. Ἡ κοινωνία ἐπίσης μόνον ἐξ Εὐρωπαίων σύγκειται, ὑπάρχει δὲ καὶ ἐθνικῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς θέλομεν ὁμιλήσει ἀκολούθως. Νῦν δὲ ἐπανέρχουσι εἰς τὰς τῆς πρώτης ἡμέρας ἐν Ἀθήναις διαμονῆς μου. Ἐνεφανίσθημεν ἐγὼ τε καὶ οἱ συνοδοιπόροι μου τῷ ἡμετέρῳ πρεσβευτῇ³ μεθ' οὗ συναπεφασίσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἐν πρώτοις τὸν ἀρχαιολόγον Πιττάκην, ὅπως ὀδηγούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἴδωμεν ἀπάσας τὰς ἀρχαιότητάς. Ἐχόντες ἐξ εὐωνύμου τὴν μεγαλοπρεπῆ Ἀκρόπολιν διήλθομεν σειρὰν χθαμαλῶν οἰκιῶν καὶ ἀφικόμεθα εἰς τὴν Ἀγοράν. Νῦν ὡς καὶ τὸ πάλαι ἡ θέσις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἐμπορικωτάτην θέσιν τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα πωλοῦνται κυρίως τὰ ἐδώδιμα. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ στενωποῦ ἐγούσης ἐκατέρωθεν χθαμαλοῦς οἰκίσκου μετὰ πολλῶν καταστημάτων καὶ κεκαλυμμένης διὰ παντίου ἀποτρέποντος τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ ἀγούσης μέχρι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως, ἔνθα οἱ Βαυαροὶ ἀρχίζουσι ν' ἀνεγείρῳσιν οἰκίας ἰδιορρύθμους πάντῃ δὲ ἀκαταλλήλους τῷ ἐνταῦθα θερμῷ κλίματι. Μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ Πιττάκη, οὗτινος ἡ ἠπία καὶ ἀφελῆ συμπεριφορὰ εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης μετ' αὐτοῦ συναντήσεως γεννᾷ τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην. Εἶναι ἔνθερμος ζῆλωτῆς τῆς δόξης τῆς πατρίδας αὐτοῦ χώρας. Ὅτε αὕτη διετέλει ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἢ ὅτε κατεστρέφετο ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος, ὁ Πιττάκης κηδόμενος τῶν ἀρχαίων μνημείων διέσωζεν αὐτὰ καὶ ἀντέγραφε τὰς ἀνακαλυπτομένας ἐπιγραφάς. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶναι γνωστὸν πᾶσι τοῖς φιλαρχαίοις. Ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶναι ἀντάξιον ἐνδιαίτημα ἀρχαιολόγου. Ἄπασα ἡ αὐτῆ γέμει ὥραιαν τεμαχίαν γλυπτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς μετὰ ἐπιγραφῶν ἀποκειμένων πολλῶ καταλληλότερον καὶ αὐτῆς τῆς οἰκογενείας του, ἥτις ἄπασα διαμείνει ἐν μικρῷ δωματίῳ παραχωροῦσα τὰ πρωτεῖα εἰς τὰ ἀψυχα λείψανα τῆς προγονικῆς εὐκλείας. Ἐδειξε ἡμῖν σύγγραμμα ὅπερ τότε συνέγραψε, Περιγραφὴν τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῶν

Ἀθηνῶν⁴ μετὰ παραθέσεως καὶ ἐπεξηγήσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν. Ὁφείλομεν νὰ σεβώμεθα τὸν ζῆλον τοῦτον πρὸς τὴν διάσωσιν τῶν μνημείων ἐξ ὧν πολλά εἰσιν τοσοῦτον κολοβά καὶ ἐλλιπῆ ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀρχαιοδίφης δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἔννοιαν τινα. Ὁ Πιττάκης ἔλαβε παρὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Βαυαρικῆς Κυβερνήσεως θέσιν ὄλως ἀνάρμοστον εἰς ἄνδρα ἀρχαιολόγον, ἥτοι διωρίσθη ὑπάλληλος ἐπὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν εἰσπραττομένων τελωνιακῶν δασμῶν τῶν τε εἰσαγομένων καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων! Προθύμως ἐδέξατο τὴν αἴτησιν ἡμῶν καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Κατελθόντες τῆς Ἀκροπόλεως εἰσῆλθομεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον *Albergo Nuovo*,⁵ ἔνθα ἐγευματίσαμεν. Ἐπιστρέφοντες ἤδη περὶ λύχνων ἀφᾶς εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν, εἶδομεν μακρόθεν τὰ φωτοβολοῦντα παράθυρα τῆς οἰκίας τοῦ ἡμετέρου πρεσβυτοῦ. Κυρίαί, διπλωμάται καὶ στρατιωτικοὶ ἐν μεγάλῃ στολῇ ἐπορεύοντο ἐκεῖ πεζοί, πηδῶντες ἀπὸ λίθου εἰς λίθον καὶ φέροντες ἕκαστος ἀνά χειρᾶς φανάριον ἵνα μὴ καταπέσωσιν εἰς τοὺς ἀναριθμητοὺς λάκκους ἔνθα κατασκευάζουσιν ἄσθεστον, καὶ οἵτινες παρακωλύουσι καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀμαξῶν.

Δὲν ἐκπλήσσει δὲ ἡμᾶς μόνον ἡ ἐνδεια τῆς πόλεως· λίαν παράδοξος εἶναι καὶ ἡ πλήρης τοῦ γυναικείου φύλου ἔλλειψις ἐξ ὧν οὐδεμίαν ἐνταῦθα ἀπαντᾷ τις, ὡσαύτως δὲ τὴν πλήρη ἐπικράτησιν τῶν ξένων πάσης ἐθνικότητος ἀπέναντι τῶν ἐγχωρίων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πρωτεύουσῃ.

Καθ' ὃδὸν ἀπαντᾷ τις εὐπρεπῶς πως ἐνδεδυμένους μόνον ἰταλοῦς τινας καταστηματαργας, βαυαροὺς στρατιώτας, ὑπάλληλους τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος. Μόνον παρὰ τὰ καφενεῖα δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὴν ἐσπέραν Ἑλληνας φοροῦντας πλουσίας ἐθνικᾶς στολάς, οἵτινες κατὰ τὸ φαινόμενον μένοντες ἀργοὶ κάθηνται καπνίζοντες καὶ συνομιλοῦντες βεβαίως περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ὅτε τὰ ζῆφρα αὐτῶν δὲν ἐσκωρίαζον ἐν ταῖς θήκαις καὶ ὁ ταραχώδης βίος ἦτο ὠφέλειμος εἰς τὴν πατρίαν αὐτῶν γῆν.

Ἀλλὰ πλὴν ὅμως τῶν *καλληκαρίων* τούτων τῶν τοσοῦτον πολυτίμων εἰς τὸ ἔθνος, νῦν δὲ ὄλως λησμονηθέντων, πιθανὸν δὲ καὶ βλαβερῶν θεωρουμένων ἕνεκα τῆς ἀρχαιοπαραδότου αὐτῶν ἕξεως πρὸς τὸν ἐλευθέρου βίον καὶ τὸν πόλεμον, πλὴν τούτων, ἐπαναλαμβάνω, μόνον χειρῶνακτάς τινας ἐργάτας καὶ ἐπαίτας βλέπομεν φοροῦντας τὴν ἐθνικὴν στολήν. Ἡμέραν τινα διερχόμενος παρὰ τὰ πανδοχεῖα εἶδον ἐξεληθόντα ἐκεῖθεν ἐν καταστάσει μέθης στρατιωτὴν Βαυαρὸν καὶ δρομέως τρέχοντα ὅπως φθάσῃ τοὺς ὀλίγον ἀπώτερον ἰσταμένους συναδέλφους αὐτοῦ. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων τινές, κατὰ τὸ φαινόμενον οἱ κύριοι τοῦ πανδοχείου, ἤρξαντο καταδιώκοντες